

**IXTISOSLASHTIRILGAN TRANSPORT VOSITALARIGA TEXNIK
XIZMAT KO'RSATISHNI VAQTIDA AMALGA ISHIRISHNING
EKSPLUATATSIYA SHAROITIDAGI SALMOG'I**

Raxmatov Utkirjon Farxod o'g'li

Jizzax Politexnika Instituti, Avtomobillar va Avtomobil Xo'jaligi yo'nalish
102M-20 guruh magistranti

Burxonov Sunnat Ulug'bek o'g'li

Jizzax Politexnika Instituti, Avtomobillar va Avtomobil Xo'jaligi yo'nalish
102M-20 guruh magistranti

Sotvoldiyev Xasanboy Rasuljon o'g'li

Jizzax Politexnika Instituti, Avtomobillar va Avtomobil Xo'jaligi yo'nalish
102M-20 guruh magistranti

ANNOTATSIYA

Maqolada ixtisoslashtirilgan transport vositalariga texnik xizmat ko'rsatish orqali ekspluatatsiya davridi ish sifatini oshirish, transportlarning ishonchliligini oshirishdagi tadbirlarga sarflanadigan sarflar va tashish xarajatlarini kamaytirish, ekspluatatsiya davrida yuzaga keladigan nosozliklarni vaqtida bartaraf etish usullari yoritilgan.

Kalit so'zlar: *Ixtisoslashtirilgan transport, texnik xizmat ko'rsatish (TXK), transport, ta'mir, avtomobil, agregat, moylash materialli.*

АННОТАЦИЯ

В статье описаны пути повышения качества работы в период эксплуатации за счет технического обслуживания специализированного транспорта, снижения издержек и транспортных расходов, повышения надежности транспорта, своевременного устранения неисправностей в процессе эксплуатации.

Ключевые слова: *Специализированный транспорт, техническое обслуживание, транспорт, ремонт, автомобили, агрегаты, смазочные материалы*

ABSTRACT

The article describes ways to improve the quality of work during the period of operation through the maintenance of specialized vehicles, reduce costs and transportation costs to improve the reliability of transport, timely troubleshooting during operation.

Keywords: *Specialized transport, maintenance, transport, repair, automobiles, aggregates, lubricants.*

KIRISH.

Hozirgi vaqtda dunyoda bo‘ylab avtomobillar eng ko‘p yo‘lovchilar va yuk hajmi sonini olib yuradi turli ishlab chiqarishni amalga oshiradi ularga mahsus jihozlarni o‘rnatish bilan funksiyalar, turmush tarzimizga, madaniyatimizga, dam olishimizga xizmat qiladi, bir so‘z bilan aytganda, ajralmas bo‘lagiga aylandi zamonaviy sivilizatsiyaning bir qismi desak adashmaymiz. Avtomobillar, o‘z navbatida, tizimli ravishda mahsus kerak xizmatlar jumladan, tozalash-yuvish, tozalash, yonilg‘i quyish, moy va boshqa operatsion materiallar, ularning texnik nazorati holati, yuzaga kelishining oldini olishga qaratilgan bir qator profilaktika va ta‘mirlash ishlarini olib borish muddatidan oldin nosozliklar va nosozliklar, shuningdek tiklanish ularning birliklari, agregatlari, qismlari va tizimlarining yo‘qotish ish faoliyatini oldini oladi.[3]

Bundan tashqari, avtomobilsozlikda avtomobil modelining muntazam yangilanib borishi natijasida avtomobil servisidan yangi turdagi xizmat ko‘rsatish ishlariga (avtomatik uzatmalar qutisi, ABS tormoz tizimi, trubonadduvli ta‘minlash tizimi va h.k.) tezkor moslashuvchanlik qobiliyatini ham talab qiladi.[5]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Transportvositalarining nosozliklarini bartaraf etish va oldini olish bilan bir qatorda ish unumdorligini oshirishning asosiy usullari, unga o‘z vaqtida servis xizmat ko‘rsatish (SXX) va joriy ta‘mirlash(JT)dan iboratdir. Avtomobillarni texnik ekspluatatsiyasining asosiy vazifalaridan yana biri ishlab chiqarish texnik bazasini loyihalashni rivojlantirish, ya‘ni avtomobillarni texnik tayyor holda saqlab turish uchun kerakli avtotransport korxonasi (ATK), garajlar va servis xizmat ko‘rsatish stansiyalarini tashkil etishdan iborat.

SXX va JT ishlarini o‘tkazish, Avtotransport korxonalari(ATK) va servis xizmat ko‘rsatish stansiya (SXKS) ishchi xizmatchilarining amalga oshirishi kerak bo‘lgan asosiy maqsadi bo‘libgina qolmay, balki, avtomobillarning ishonchliligini oshirishdagi tadbirlarga sarflanadigan mablag‘, ish unumdorligi va tashish tannarxini kamaytirishni ham ko‘zda tutuvchi omil hisoblanadi.

Shuning uchun o‘z vaqtida servis xizmat ko‘rsatish (SXX) ning asosiy vazifasi avtomobillarni ishdan chiqishini oldini olish, JT ning vazifasi esa, ishlash davrida kelib chiqqan nosozliklarni bartaraf etish va ish unumdorligini oshirish hisoblanadi.

Maxsus tuzilishga ega bo'lgan, bir va bir necha turdagi yuklarni tashishga moljallangan, qayta jihozlangan avtomobil, tirkama yoki yarim tirkama avtomobil transportining ixtisoslashtirilgan qismi demakdir.

1-rasm. Ixtisoslashtirilgan transport turlari.

Ixtisoslashgan mashinalar va mexanizmlar doimo og'ir yuklarga duchor bo'ladi. Xatarlarni kamaytirish va qimmat ta'mirlash xarajatlarini kamaytirish uchun maxsus texnika professional xizmat ko'rsatish imkonini beradi. Barcha tizimlarning muntazam diagnostikasi murakkab buzilish ehtimolini pasaytiradi, uskunaning ishlash muddatini uzaytiradi va ish oqimining uzluksizligini ta'minlaydi.

Ixtisoslashtirilgan transport vositalari toifaga kiruvchi avtotransport vositalarining ekspluatatsiyasi davriy diagnostika va xizmat ko'rsatish tadbirlarini ko'zda tutadi. Avtotransport vositalari og'ir sharoitlarda ishlashga moyil bo'lganligi sababli va boshqa turdagi transport vositalariga qaraganda ko'proq eskirishga duchor bo'lganligi sababli, uning holatiga va nosozliklarni o'z vaqtida bartaraf etishga ko'proq e'tibor berish kerak. Aks holda, mashinaning ishlamay qolishi va ishlab chiqarish jarayonining buzilishi ehtimoli yuqori.

Ixtisoslashtirilgan transport vositalari toifasiga kiruvchi traktorlar, kombaynlar, mikserlar, yuk ko'taruvchi mashinalar, ekskavatorlar va boshqa yuk mashinalari texnik xizmat ko'rsatishdan o'tishi kerak. Bundan tashqari, ishlarni bajarish oralig'i kilometrlarda emas, balki ish vaqtida (moto-soat) o'lchanadi.[2]

Ixtisoslashtirilgan harakatdagi qismga ham, oddiy avtomobillardan kunlik xizmat ko'rsatish (KXK), 1-SXK, 2-SXK, mavsumiy xizmat ko'rsatish(MXK) joriy ta'mir (JT) ishlari bajariladi. Faqatgina ularga o'rnatilgan maxsus jihozlarga qo'shimcha ravishda SXK va JT ishlari bajariladi. Hozirgi vaqtda o'ziyog'arliklar,

yarim tirkama, sistema va maxsus jihozlar bilan jihozlanib ishlovchi shatakchi avtomobillar safi oshib bormoqda. Bu transport vositalaridan unumli foydalanish va ish unumdorligini oshirish ularga SXX va JT ishlarini o'z vaqtida va sifatli bajarishga bog'liqdir. Servis xizmat ko'rsatilmaligi yoki vaqtincha ta'mirlanmasligi maxsus transport vositalari va asbob-uskunalar unumdorligining pasayishiga olib keladi.

Masalan: avtomobil-o'ziag'dargichlar ko'tarish mexanizmlariga SXX - Avtomobil kuzovini 60° burchak ostida ko'tarish, sochma yuklarni ortish va tushirish uchun juda qulay holatni hosil qiladi. Hamda avtomobil kuzovlarini ko'tarish dvigatel quvvati hisobiga bajariladi. Unga qo'shimcha ravishda quvvat oluvchi uzatmalar qutisi, shesternali nasos NSh-32L (1400... 1650 ayl/min dagi ishlab chiqarish qobiliyati 40...55 l/min), saqlovchi klapan va gidrotsi lindr o'rnatiladi. Bu agregatlarni buzilmasdan ishlashi kuzovni ko'tarish va tushirish ishlarini yengillashtiradi. [1]

2-rasm. shesternyali nasos NSh-32L.

Shuning uchun ularga o'z vaqtida SXX ishlarini o'tkazib turish zarur. Avtomobil o'zito'kgichlarga KXXda kuzov tirgagining texnik holati, orqa bort yopgichining sozligi va gidrotizimning germetikligi tekshiriladi. Har 200-500 km dan so'ng yoki 3-4 kunda gidroko'targich saffisini tozalab va moylab turish zarur.

3-rasm. Moy sathini o'lchab zarur bo'lganda moy quyish ishlari amalga oshirish jarayoni.

1-TSXK va 2-TSXK da gidrotizimdagi suyuqlik sathi tekshiriladi, kerak bo'lsa me'yoriga keltiriladi, ko'tarish mexanizmining yuksiz ko'tarilishi va mexanizmlarining soz ishlashi tekshiriladi. Kuzov bir tekis ko'tarilishi va tushishi zarur. Undan tashqari, gidroko'targich, sharnirlar va shlangalar holati tekshirilib, tizimdagi moy har 100 ko'tarishdan so'ng almashtiriladi. qolgan ishlar esa avtomobilning turiga qarab, belgilangan ko'rsatmalar bo'yicha bajariladi.

Ixtisoslashtirilgan transport vositalari xizmatiga nima kiradi?

Eng avvalo, Avtoservis maxsus jihozlar bilan jihozlangan bo'lishi kerak va uning mutaxassislari tegishli malakaga ega bo'lishi kerak.

Servis xizmat ko'rsatish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Diagnostika.

U vizual, o'lchash va kompyuter uskunalari yordamida amalga oshiriladi. Shu bilan birga, olingan ma'lumotlar normalarda belgilangan qiymatlar bilan taqqoslanadi. Muammolar aniqlanganda ularni bartaraf etish yo'llari aniqlanadi.

2. Ta'mirlash ishlari.

Ushbu bosqichda noto'g'ri tizimlar tiklanadi yoki nosoz agregatlar to'liq almashtiriladi. Ehtiyot qismlar va suyuqliklarni rejali almashtirish ham amalga oshiriladi.

4-rasm. Kunlik servis xizmat ko'rsatish ishlari.

Xizmat ko'rsatish stantsiyasida quyidagi kerakli ehtiyot qismlar va agregat materiallari mavjud bo'lishi yoki ularni tezda sotib olishni ta'minlashi kerak:

- moylash, tormozlash, sovutish va yuvish suyuqliklari;
- har xil turdagi filtrlar;
- kamarlar, shlanglar, mahkamlagichlar;
- ish tizimlarining eskirishga moyil bo'lgan qismlari va boshqalar.

Shu bilan birga, barcha ehtiyot qismlar sifatli va ishonchli bo'lishi juda muhim.

3. Servis xizmatdan so'ng transport vositasini ishga jalb etishdan oldin bajariladigan ishlar.

Xizmatdan so'ng, barcha avtomobil tizimlarining ish faoliyatini belgilangan standartlarga muvofiqiligini tekshirish kerak. Bajarilgan barcha tadbirlar va bir vaqtning o'zida aniqlangan ko'rsatkichlar xizmat ko'rsatish hujjatlarida qayd etiladi, bu esa kelajakda servis xizmat ko'rsatishni osonlashtiradi.[4]

XULOSA VA TAKLIFLAR.

Xulosa qilib aytganda, nafaqat ixtisoslashtirilga balki, barcha avtotransport vositalariga o'zvaqtida texnik servis xizmat ko'rsatish avvalo, avtomobillarni ishdan chiqishini oldini oladi va ishlash davrida kelib chiqqan nosozliklarni bartaraf etibgina qolmay, ish unumdorligini oshiradi. Shu bilan birga texnik xizmat ko'rsatuvchi avtoservis maxsus jihozlar bilan jihozlangan bo'lishi va uning mutaxassislari tegishli malakaga ega bo'lishi talab etiladi.

REFERENCES

1. Raxmatov, O., & Sotvoldiyev, X. R. O. G. L. (2021). AVTOTRANSPORT VOSITALARIGA MAVSUMIY SERVIS XIZMAT KO'RSATISH TURLARI VA ULARNING XARAKAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 1147-1151.
2. Baxtiyorovich, A. I., & Ogli, R. U. F. (2021). YENGIL AVTOMOBILLARDA YOQILGI SARFINI KAMAYTIRISH USULLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(1).
3. O'G, G. O. U. B., & Jaloldinov, L. (2021). AVTOMOBILLARGA TEXNIK VA SERVIS XIZMAT KO'RSATISH USULLARI. *Academic research in educational sciences*, 2(11), 1062-1067.
4. Norqo, A. B. O. G. L., & Islomov, J. B. O. (2022). RESPUBLIKAMIZDAGI AVTOSERVIS KORXONALARINING SAMARALI ISHLASHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR. *Academic research in educational sciences*, 3(1), 426-433.
5. Norqo, A. B. O. G. L. (2021). AVTOSERVIS KORXONALARIDA BAJARADIGAN ISHLARI VA QUVVATIGA QARAB BOLINISHI. *Scientific progress*, 2(7), 709-711.
6. Raxmatov, U. F. O. G. L. (2022). ICHKI YONUUV DVIGATELLARIDA HAVO TARKIBIDAGI KISLORODNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIRI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(3), 348-353.
7. Suvanov, U., Hamraqulov, Y., & Agzamov, J. (2021). Transport vositasining texnik holat masalalari. *Academic research in educational sciences*, 2(2).